

dr hab. inż. Lech Gąsioriewicz, prof. P.W.
Politechnika Warszawska
Wydział Zarządzania
Zakład Finansów
ul. Narbutta 85, 02-524 Warszawa

Warszawa, 10.01.2022 r.

Recenzja
całokształtu dorobku dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały
w związku z postępowaniem habilitacyjnym
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

1. Podstawy opracowania recenzji

Recenzja została opracowana na potrzeby przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały przez Radę Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, na podstawie pisma Prorektora ds. Nauki Prof. dr hab. Pawła Lulę z dnia 19.10.2021 r.

Podstawę prawną opracowania recenzji stanowią:

- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi zmianami (Dz. U. 2017, poz. 1789),
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. 2011 nr 196, poz. 1165).

Podstawą do opracowania recenzji jest dokumentacja wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały obejmująca:

- wniosek z dnia 23.06.2021 r. o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse,
- egzemplarz monografii pt. „Ubezpieczenie w finansowaniu skutków ryzyka start – upów”, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2021,
- egzemplarz monografii pt. „Enterprises development on the basis investment risks management” Yaroslav. Kudria, Ryszard Pukała, Wydawnictwo Prof. Marin Drinov Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences, Sofia 2019
- następujące załączniki:
  - Załącznik 1 – Dane wnioskodawcy,
  - Załącznik 2 – Poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora

- nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii,
- Załącznik 3 – Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim,
  - Załącznik 4 – Wykaz dorobku habilitacyjnego zawierający: informacje o aktywności naukowej, informacje o współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym, informacje naukometryczne,
  - Załącznik 5 – Wybrane publikacje przedstawiające dorobek naukowy,
- oraz nośnik elektroniczny (pendrive) zawierający zapis przedkładanych dokumentów.

2. Charakterystyka osoby Habilitanta

W roku 1986 dr inż. Ryszard Jerzy Pukała ukończył studia magisterski na Wydziale Techniki Elektronowej Państwowego Uniwersytetu Technicznego Ukrainy „Kijowskiego Instytutu im. Igora Sikorskiego” uzyskując tytuł magistra inżyniera. Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii Habilitant uzyskał w 2008 roku w na Wydziale Ekonomiczno – Społecznym Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Perspektywy integracji rynków ubezpieczeniowych krajów Europy Wschodniej ze wspólnym rynkiem Unii Europejskiej”. Promotorem rozprawy doktorskiej był dr hab. Romuald Holly, prof. SGH, recenzentami prof. dr hab. I. Jędrzejczak oraz prof. dr hab. T. Szumlicz.

W latach 2010 – 2013 dr inż. Ryszard Jerzy Pukała był zatrudniony na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Zarządzania w Rzeszowie. Od 2011 roku do 2019 roku był zatrudniony na stanowisku starszego wykładowcy, aktualnie na stanowisku adiunkta na Wydziale Ekonomii i Zarządzania w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno - Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu.

3. Analiza osiągnięcia wskazanego przez Habilitanta jako podstawa o ubieganie się o stopień doktora habilitowanego

Zgodnie z deklaracją, Wnioskodawca za najważniejsze osiągnięcie w myśl art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki uważa monografię swojego autorstwa pt. „Ubezpieczenie w finansowaniu skutków ryzyka start – upów”, wydaną nakładem Wydawnictwa CeDEWu, Warszawa 2021, s. 311 (ISBN 978-83-8102-428-0). Recenzentami wydawniczymi publikacji byli: dr hab. Teresa H. Bednarczyk , prof. Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie, dr hab. Robert Kurek, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Monografia składa się z wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii zawierającej 302 pozycje, w tym 13 autorstwa Habilitanta oraz załącznika.

Wstęp zawiera:

- uzasadnienie wyboru problematyki rozprawy,
- sformułowanie celu naukowego badań, któremu Autor przyporządkował pięć celów szczegółowych,
- sformułowanie przyjętej hipotezy badawczej, pięciu hipotez pomocniczych,
- omówienie sposobu realizacji badań,
- omówienie struktury monografii.

Głównym celem dociekań Habilitanta była identyfikacja rodzajów ryzyka działalności start-upów oraz analiza możliwości wykorzystania metody ubezpieczeniowej w procesie zarządzania ryzykiem i finansowaniem jego skutków w zależności od etapu rozwoju start-upów. Cel główny rozważań został przez Autora zdekomponowany na pięć celów szczegółowych. Te z kolei stały się podstawą do sformułowania głównej hipotezy badawczej oraz pięciu hipotez szczegółowych.

W mojej opinii w strukturze pracy brakuje części ustalającej stan badań problematyki w postaci przeglądu literatury przedmiotu. Pozwoliłoby to na bardziej uzasadnione oceny wkładu własnego Habilitanta poprzez jego dzieło w rozwój Jego dyscypliny naukowej. Elementy takiego przeglądu znajdują się w poszczególnych rozdziałach ale służą one nieco innym celom i nie pozwalają na pełne naświetlenie problematyki.

Co się tyczy przedłożonej monografii szczególnie wysoko oceniam dokonania Autora w pierwszych trzech rozdziałach.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym „*Start-up jako przedsiębiorstwo innowacyjne*” zostały przedstawione podstawowe zagadnienia związane z innowacyjnością, jej znaczeniem dla gospodarki a także funkcjonowanie start-upów będących przykładem przedsiębiorstw innowacyjnych. Omówiono cykl życia start-upów, ekosystem start-upów oraz możliwości ich finansowania.

Rozdział drugi „*Zarządzanie ryzykiem w działalności start-upów*” zawiera charakterystykę ryzyka w działalności start-upów oraz przedstawienie istoty zarządzania ryzykiem w tego typu przedsiębiorstwach. Znaczna część rozdziału poświęcona jest omówieniu problematyki zarządzania ryzykiem w świetle badań własnych Autora. Kolejno zaprezentowano: grupę badawczą i jej strukturę, identyfikację ryzyka działalności start-upów, działania start-upów w zakresie kontroli ryzyka, postępowanie start-upów z ryzykiem ich działalności, oczekiwania decydentów start-upów wobec efektów procesu zarządzania ryzykiem oraz wnioski z przeprowadzonych badań własnych.

Rozdział trzeci nosi tytuł „*Wykorzystanie ubezpieczeń w finansowaniu skutków ryzyka start-upów*”. Przedstawiono w nim zagadnienia: związane z ogólną charakterystyką metod finansowania skutków ryzyka start-upów, asymetrii informacji, hazardu moralnego oraz selekcji negatywnej w relacjach ubezpieczeniowych, behawioralnych uwarunkowań podejmowania decyzji ubezpieczeniowych w tego typu przedsiębiorstwach oraz ograniczeń związanych z podażą ubezpieczeń dla start-upów. W końcowej części rozdziału, części empirycznej Autor przedstawił wyniki badań własnych dotyczących znaczenia i wykorzystania ochrony ubezpieczeniowej przez start-upy w zakresie finansowania skutków ryzyka ich działalności.

Nie znalazłem wielu oryginalnych myśli w rozdziale czwartym, pt. „*Modyfikacja w ubezpieczeniowej metodzie finansowania skutków ryzyka start-upów*”, który przedstawia modyfikacje w metodzie ubezpieczeniowej rekomendowanej do wykorzystania w zakresie finansowania skutków ryzyka start-upów w świetle badań własnych autora.

Zakończenie zawiera wnioski końcowe z przeprowadzonych badań w relacji do założonych celów naukowych, wskazano na pozytywne zweryfikowanie zarówno hipotezy głównej jak i hipotez szczegółowych oraz zaproponowano kierunki dalszych badań.

Ocena monografii:

- a) **Tematyka opracowania** – Podjęta tematyka jest ważna naukowo i aktualna z punktu widzenia praktycznego, złożona i wymagająca kompleksowego podejścia.
- b) **Struktura pracy** – jest odpowiednia dla prac naukowych, układ pracy jest logiczny, usystematyzowany i spójny, materiał ilustracyjny (tabele i rysunki) dobrze uzupełnia treść rozważań naukowych.
- c) **Dobór literatury** – w opracowaniu została wykorzystana bogata bibliografia (302 pozycje, w tym 130 pozycji anglojęzycznych) obejmująca różne obszary tematyczne związane z tematyką opracowania. Warto podkreślić, że 137 pozycji stanowią pozycje nie starsze niż 10 lat.
- d) **Wartość merytoryczna i oryginalność**

Cel naukowy, określony jako „identyfikacja rodzajów ryzyka działalności start-upów oraz analiza możliwości wykorzystania metody ubezpieczeniowej w procesie zarządzania ryzykiem i finansowaniem jego skutków w zależności od etapu rozwoju start-upów” został osiągnięty. Szczególnie wysoko oceniam badania przeprowadzone przez Habilitanta. Habilitant wybrał dla swoich badań temat niebanalny, rozwojowy, ważny poznawczo i praktycznie, zwłaszcza dla dalszego rozwoju rynku start-upów.

Rezultaty badań własnych przedstawionych w pracy pozwalają na uzupełnienie dotychczasowej wiedzy o charakterze metodologiczno - praktycznym.

Dr inż. Ryszard Jerzy Pukała zaprezentował bardzo dobrą znajomość problematyki będącej treścią monografii, pozwalającą na swobodne poruszanie się w omawianym obszarze. Dodatkowo należy podkreślić, że przejrzystość opracowania, logiczność wyводу naukowego i dojrzałość warsztatu badawczego są na odpowiednim poziomie.

- e) **Staranność edytorska** opracowania jest prawidłowa, zarówno pod względem jasności sformułowań, dopracowania stylistycznego jak i pod względem jakości materiału ilustracyjnego: rysunków i tabel przygotowanych według jednolitego wzoru.

Biorąc pod uwagę powyższe aspekty oceny stwierdzam, że **monografia autorstwa dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały „Ubezpieczenie w finansowaniu skutków ryzyka start-upów” stanowi znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse w dziedzinie nauk społecznych.**

4. Ocena pozostałego dorobku naukowego po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych

Działalność naukowo – badawcza dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały koncentrowała się wokół zagadnień:

- stanu rozwoju oraz procesów zachodzących na rynkach ubezpieczeniowych w krajach Europy Środkowo – Wschodniej,
- ryzyka w działalności gospodarczej i wykorzystaniem ubezpieczeń w finansowaniu jego skutków,
- wykorzystania metody ubezpieczeniowej jako narzędzia finansowania skutków ryzyka przedsiębiorstw innowacyjnych.

Efektom prac badawczych prowadzonych w ramach powyższych zagadnień była publikacja „Ubezpieczenia w finansowaniu skutków ryzyka start – upów” będąca podstawą składanego wniosku oraz szereg monografii, artykułów i wystąpień na konferencjach wśród których za najistotniejsze Habilitant uważa:

- w obszarze zagadnień związanych ze stanem rozwoju oraz procesów zachodzących na rynkach ubezpieczeniowych w krajach Europy Środkowo – Wschodniej:
  - a) Pukała R., Kafkova E., Development of commercial insurance in the Slovak Republic, Poland and Ukraine in the period 2004 – 2012, Ekonomicky casopis, Nr 62 Bratislava 2014, Slovakia, p. 285 – 306.

- b) Pukała R., Wspólny rynek ubezpieczeniowy Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej – szansa rozwoju czy ograniczenie konkurencji, [red.] Sułkowska W., Cycoń M., [w] Kierunki rozwoju ubezpieczeń prywatnych i publicznych, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2017, str. 59 – 69.
- c) Pukała R., Bezpieczeństwo finansowe ubezpieczycieli Europy Wschodniej [w] Lisowski J., Manikowski P., [red.] Problemy współczesnego rynku ubezpieczeniowego. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań, 2014, str. 167 – 179.
- d) Pukała R., Potencjał rynków ubezpieczeniowych krajów Europy Wschodniej, [w] Ubezpieczenia gospodarcze i społeczne. Wybrane zagadnienia ekonomiczne, [red.] W. Sułkowska, Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa, 2011, str. 261 – 270.
- e) Pukała R., Procesy integracyjne rynków ubezpieczeniowych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, [w] Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Ubezpieczenia wobec wyzwań XXI wieku, [red.] W. Ronka – Chmielowiec, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, 2011, str. 416 – 425.
- w obszarze zagadnień związanych z ryzykiem w działalności gospodarczej i wykorzystaniem ubezpieczeń w finansowaniu jego skutków:
- a) Pukała R., Kirillova N., Dorozhkin A., Insurance Instruments in Estimating the Cost Energy Assets with Renewable Energy Sources, *Energies* 2021, 14 (12), 3672.
- b) Kudria Y., Pukała R., *Enterprises Development On The Basis Of Investment Risks Management (monograph)*, Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences, Sofia 2019, Bulgaria.
- c) Pukała R., Insurance as a tool for limiting financial losses resulting from environmental damage [in] *Knowledge – Economy – Society. In the Development and Challenges of Modern Economies, Finance and Information Technology*, [Eds.] A. Malina, R. Oczkowska, J. Kaczmarek, Krakow 2015, Foundation of the Cracow University of Economics, p. 225 – 234.
- d) Pukała R. Insurance as a tool to limit corporate financial losses resulted by it risk materialization, *Economic Annals – XXI*, Nr 7 – 8, Institute of Society Transformation, Kiev 2014, p. 84 – 87.
- e) Pukała R., Insurance as a tool for limiting corporate operational risk, [in] *Knowledge – Economy – Society, Managing organizations: concepts and their applications*, [Eds.] A. Jaki, B. Mięka, Cracow University of Economics, Foundation of the Cracow University of Economics, Cracow 2014, p. 143 – 155.

- w obszarze zagadnień związanych z wykorzystaniem metody ubezpieczeniowej jako narzędzia finansowania skutków ryzyka przedsiębiorstw innowacyjnych:
  - a) Pukała R., Analiza preferencji start – upów w zakresie wyboru metod ograniczania ryzyka, [w] Ubezpieczenia. Wyzwania rynku, [red.] I. Kwiecień, P. Kowalczyk – Rólczyńska, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019, str. 275 -287.
  - b) Pukała R., Analiza rynku finansowego w działalności start – upów, [w] Zarządzanie w warunkach ryzyka, [red.] A. Śliwiński, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2019, str. 225 – 238.
  - c) Pukała R., Finansowanie ryzyka start upów z wykorzystaniem ubezpieczeń, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 541, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2018, str. 226 – 235.
  - d) Pukała R., Ubezpieczalność ryzyka start – upów, Wiadomości Ubezpieczeniowe nr 4/2017, Centrum Edukacji Ubezpieczeniowej Sp. Z o.o., Warszawa 2017, str. 67 - 80.
  - e) Pukała R., Use of neural networks in risk assessment and optimization of insurance cover in innovative enterprises, Engineering Management in Production and Services, Volume 8, Issue 3, Białystok University of Technology, Faculty of Engineering Management, Białystok 2016, p. 43 – 56.

Powyższe publikacje są bezpośrednio powiązane z tematyką monografii. Moim zdaniem prezentowany powyżej cykl publikacji wzmacnia monografię zgłoszoną jako osiągnięcie naukowe. Publikacje te świadczą o tym, że monografia jest opracowaniem naukowym, będącym wynikiem wieloletnich doświadczeń i badań, prezentowanych między innymi w kolejnych publikacjach.

Po uzyskaniu stopnie doktora nauk ekonomicznych dr inż. Ryszard Jerzy Pukała opublikował 143 publikacje. Są to:

- 2 monografie (1 autorska, 1 współautorska),
- 16 rozdziałów w monografiach zagranicznych (13 autorskich, 3 współautorskie),
- 31 rozdziałów w monografiach krajowych (28 autorskich, 3 współautorskie),
- 2 artykuły w czasopiśmie posiadających IF (2 współautorskie),
- 27 artykułów w zagranicznych czasopiśmie naukowych (11 autorskich, 16 współautorskich),
- 16 artykułów w krajowych czasopiśmie naukowych (10 autorskich, 6 współautorskich),
- 15 publikacji w wydawnictwach konferencyjnych uwzględnionych w bazach Scopus lub Web of Science Core Collection (2 autorskie, 13 współautorskich),
- 34 publikacje w materiałach pokonferencyjnych (28 autorskich, 6 współautorskich).

Zgodnie z informacją zawartą w autoreferacie Habilitanta w bazie Scopus znajduje się 19 publikacji, liczba ich cytowań wynosi 52 (bez autocytowań 38), w bazie Web of Science 17 publikacji, liczba cytowań 40 (bez autocytowań 37), indeks Hirscha wynosi 4. W bazie Google Scholar (na podstawie Publish or Perish) znajduje się 114 publikacji, których liczba cytowań wynosi 401, indeks Hirscha 9. Sumaryczny Impact Factor wynosi 3,32.

Analiza dorobku publikacyjnego dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały prowadzi do następujących wniosków:

- tematyka publikacji jest spójna merytorycznie,
- w sensie ilościowym dorobek publikacyjny nie budzi zastrzeżeń,
- zasięg publikacji jest ponadnarodowy. Prace Habilitanta były publikowane zarówno w czasopiśmie krajowych jak i zagranicznych. Jednakże publikacje w czasopiśmie zagranicznych były publikowane w krajach Europy Środkowo – Wschodniej brak jest publikacji w krajach Europy Zachodniej,
- publikacje zarówno autorskie jak i współautorskie charakteryzują się dużą starannością w ich przygotowaniu i przejrzystą kompozycją.

Pozytywnie należy ocenić aktywność konferencyjną Habilitanta. Na konferencjach i seminariach naukowych przedstawił 129 referatów (autorskich i współautorskich). 96 to referaty na zagranicznych konferencjach naukowych (w tym 15, których materiały konferencyjne zostały opublikowane w bazach Scopus lub Web of Science).

Pozytywnie oceniam stopień zaangażowania Habilitanta w realizację projektów naukowo – badawczych. Habilitant uczestniczył w 16 projektach naukowo – badawczych krajowych i międzynarodowych. W pięciu projektach międzynarodowych (skupiających naukowców z Białorusi, Ukrainy, Węgier i Polski), finansowanych ze środków przeznaczonych na badania partnerów oraz dwóch finansowanych ze środków uczelnianych przeznaczonych na badania był kierownikiem projektu. W dwóch kolejnych finansowanych ze środków Unii Europejskiej, był osobą odpowiedzialną za przeprowadzenie i opracowanie wyników badań. W innych projektach finansowanych ze środków: Słowackiej Akademii Nauk, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja), Uniwersytetu w Bratysławie (Słowacja), Uniwersytetu Wielkotyrnowskiego (Bułgaria), Instytutu Badań Regionalnych Narodowej Akademii Nauk Ukrainy Habilitant był członkiem zespołów prowadzących badania naukowe.

Biorąc pod uwagę powyższe oceniam, że Habilitant po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych wykazał się wysoką aktywnością naukową. Konsekwentnie realizował

swoje zainteresowania naukowe i systematycznie dzielił się swoim dorobkiem z krajowym i zagranicznym środowiskiem naukowym.

5. Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, popularyzatorskim i współpracy z otoczeniem

Działalność dydaktyczna Habilitanta stanowi znaczną część Jego aktywności zawodowej. W ramach działalności dydaktycznej prowadził wykłady na studiach podyplomowych z zakresu ubezpieczeń, finansów oraz finansów przedsiębiorstw w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno – Ekonomicznej w Jarosławiu, WSPiA Rzeszowskiej Szkole Wyższej w Rzeszowie, Wyższej Szkole Zarządzania w Rzeszowie, Uniwersytecie Medycznym w Łodzi oraz szkolenia zamawiane dla praktyki gospodarczej. W okresie aktywności dydaktycznej był promotorem 178 prac licencjackich, 82 prac magisterskich, 60 prac na studiach podyplomowych oraz recenzentem 197 prac licencjackich i 60 na studiach podyplomowych. W swoim dorobku dydaktycznym ma współautorstwo dwóch skryptów oraz podręcznika.

W ramach unowocześniania procesu dydaktycznego oraz zdobywania nowych doświadczeń międzynarodowych Habilitant odbył szereg wizyt studyjnych oraz prowadził wykłady na szeregu uczelni: Ukrainy, Rosji, Białorusi i Słowacji. Kontakty z tymi uczelniami zaowocowały szeregiem wspólnych działań organizacyjnych do których zaliczyć można:

- organizowanie cyklicznych wspólnych olimpiad z wiedzy ubezpieczeniowej,
- współpracę kół naukowych,
- wymianę studencką i konferencje studenckie.

Habilitant angażuje się w działalność organizacyjną na uczelni, na której jest zatrudniony. Od 1.09.2015 r. pełni funkcję prorektora ds. studenckich (druga kadencja) w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno – Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu. Od 1.10.2012 r. do dnia dzisiejszego jest członkiem Senatu Uczelni. W latach poprzednich również pełnił również szereg funkcji kierowniczych w różnych komórkach organizacyjnych Uczelni.

Dr inż. Ryszard Jerzy Pukała jest aktywnym popularyzatorem nauki. Uczestniczył w wielu konferencjach i seminariach naukowych oraz spotkaniach w ramach realizacji projektów badawczych. Pełnił funkcje członka komitetów naukowych i organizacyjnych konferencji naukowych. Był moderatorem na 9 konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych oraz członkiem 57 rad naukowych krajowych i zagranicznych. Dr inż. Ryszard Jerzy Pukała jest członkiem międzynarodowych i krajowych organizacji i stowarzyszeń naukowych m. in.

- Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego,
- Chinese Economist Society (CES – China),

- Czech Economic Society (CZES – Czech Republic),
oraz członkiem komitetów redakcyjnych i rad naukowych czasopism, m. in.:
- Zeszyty Naukowe „Współczesne Problemy Zarządzania” wydawane przez Państwową Wyższą Szkołę Techniczno – Ekonomiczną im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu – Redaktor Naczelny,
- Journal Economics, Ecology, Socium wydawany przez Instytut Problemów Rynku i Ekonomiczno – Ekologicznych Narodowej Akademii Nauk Ukrainy oraz Państwową Wyższą Szkołę Techniczno – Ekonomiczną im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu – Z-ca Redaktora Naczelnego,
- Science Journal ACCESS, Access Press, Veliko Turnovo, Bułgaria – Wiceprzewodniczący Rady Naukowej.

Habilitant aktywnie prowadzi działalność ekspercką:

- uczestniczył w procesie oceny wniosków składanych przez różnego rodzaju podmioty gospodarcze w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości i Urząd Marszałkowski w Rzeszowie,
- wykonywał ekspertyzy dla podmiotów gospodarczych w tym wiodącego na rynku ukraińskim należącego do PZU S.A. – PZU Ukraina S.A.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty dorobek dydaktyczny, organizacyjny, popularyzatorski i współpracy z otoczeniem dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały oceniam pozytywnie.

6. Ocena współpracy międzynarodowej

Dr inż. Ryszard Jerzy Pukała ma znaczące osiągnięcia w zakresie współpracy międzynarodowej. Jest aktywny w jej różnorodnych formach:

- aktywnie uczestniczy w realizacji międzynarodowych projektów badawczo – rozwojowych,
- bierze czynny udział w licznych międzynarodowych konferencjach,
- wizytuje zagraniczne ośrodki badawcze,
- jest członkiem zagranicznych komitetów redakcyjnych i rad naukowych czasopism,
- recenzuje publikacje na rzecz międzynarodowych czasopism naukowych,
- jest członkiem międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń naukowych,

Dorobek Habilitanta w zakresie współpracy międzynarodowej oceniam jako pozytywny.

7. Konkluzja

Na podstawie dokonanej oceny osiągnięcia naukowego oraz pozostałego dorobku naukowo – badawczego, dydaktycznego, organizatorskiego, popularyzatorskiego oraz w zakresie

współpracy międzynarodowej uważam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule nr 65 za kresie sztuki, art. 16 ust. 2 (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.) jak również Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165), wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse dr inż. Ryszardowi Jerzemu Pukale jest uzasadniony i opiniuję go pozytywnie.

Podstawą pozytywnej opinii jest przede wszystkim stwierdzenie, że oceniane osiągnięcie naukowe dr inż. Ryszarda Jerzego Pukały pt. „Ubezpieczenie w finansowaniu skutków ryzyka start-upów” stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse. Tej ocenie towarzyszy również pozytywna ocena pozostałego dorobku naukowo – badawczego, dydaktycznego, organizatorskiego, popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej Habilitanta.

Konkludując stwierdzam, że dr inż. Ryszard Jerzy Pukała spełnia kryteria merytoryczne i formalne w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse i wnoszę o dalsze procedowanie w sprawie nadania tego stopnia dr inż. Ryszardowi Jerzemu Pukale.

